

zgubili. Zloradost, ki se zeló z zavistjo in nevošljivostjo veže, je radost, ki jo občutimo nad nesrečo drugih, in izvira iz prerobaste samopašnosti, in če se presirovo razkaže, naznanja že skoraj popolno popačeno serce. Pogreški nevošljivosti rodé navadno še več drugih razvad in so eden izmed poglavitnih virov občnega vestnega shujšanja. Tudi kvarijo telo, ker kračijo spanje in tek, zadržujejo rast in poredbo, storé vpaden obraz, blede lice, in ker razvitek telesnih moči zadržujejo, slabé in dušijo tudi duha. Skerbna in dobrohotna odgoja lahko in gotovo tem razvadam v okom pride in jih zabrani; če so se pa že vkoreninile, se sicer počasno, pa gotovo odpravijo, če se s bolnim otrokom dobrohotno obnaša, če se priložnosti odpravljajo, in njegovo prizadetje in njegove dobre lastnosti priznavajo. Dalji pripomočki so: zbuja, hrana in okrepečevanje simpatetičnih čutov, vdeležbe soradosti in sozajljenja, — pospešenje veselega serca in dušnega mirú; — gerdoba tih pregreh, pa tudi čisto veselje sočutljivega serca — in božja volja naj se razlaga učencom.

(Konec prih.)

Iz zgodovine keršanske ljudske šole.

(Dalje.)

Naj omenimo še nekaj posebnega v tistih časih. Grof Torres hotel je napraviti za Jude posebno šolo v Gorici; tudi za Terst je nasvetoval posebno judovsko šolo. Grof Lamberg pa je rekel, da bi bilo to dobro in naj se jim posebej učitelj postavi, ako tega želé, siliti jih pa v to, rekel je, nepristojno zdí se mu tukaj v svobodni morski luki. Leta 1776. imela je judovska trivialna šola v Gorici novega keršanskega učenika Petalussi-ja.

Po normalni šoli in po glavnih šolah razširjalo se je zboljšano šolstvo po deželah. Najprej pa je bilo treba, da so bili učeniki naučeni. Večidel se je to zgodilo na normalni šoli, tiste pa, ki so bili že v službi, pošiljali so jih za kake dva ali tri mesce na bližnje glavne šole.

Rekli smo že poprej, da je cesarica naj poprej po svojih grajsčinah šole zboljšala in vredila, in tako naj lepši zgled dajala. Povsod, kjer je bila patron šol, postavila je šole iz novega, ali odločila druge primerne poslopja. Nje zgled so posnemali posamesni velikaši, da bi ji bili vstregli, ker so vedili,

da modra vladarica vsako prizadevanje za šole visoko ceni. Kjer je po škofijah višji pastir za šolstvo vnet bil, posnemali so njegov zgled tudi nižji duhovni. Naj več pa je opravil pri šolski komisiji posebno tisti njenih udov, katerega zadevala je naj večja teža opravil. Ako je bil ta sposoben mož, ako ga je pri tem podpirala komisija in deželna vlada, tako je bilo v kratkih letih toliko storjeno, da se je vsak moral začuditi primerjavši prejšni stan s sedanjim. In kako pa je vedila modra cesarica to ceniti! Njena roka je bila zmirom odprta za take naprave, in take gospode vedila je pohvaliti in počastiti. Gospoda grofa Torres, katerega smo že večkrat slavno v misel jemali, pohvalila je v posebnem pismu, ktero lepo spričuje njeno materno skerb, in podarila mu je 1000 gl. s pristavkom, da je že on kaj tacega že davno zaslužil.

Izmed vseh dežel terpelo je Česko naj huje v poslednjih dveh vojskah pod cesarico Marijo Terezijo. Globoke rane se še niso zacelile, kar pride huda lakota v deželo. Vkljub tem nevzgodam pa opomogla si je v kratkem času dežela, in nikjer se ni ljudska šola tako lepa razcvitala kakor tamkej; v nobeni deželi se ni tako očitno pokazalo, koliko blagoslova more ljudska šola donášati ljudstvu.

Spomladi leta 1775. stopila je v djanje šolska komisija za česko kraljestvo. Nadzornik vseh ljudskih šol na Českem tedaj tudi poročevavec komisije bil je dekan Kinderman, ki je zapustil za zmirom kraj, kateri je po njem slovel po celem svetu.

(Dalje prth.)

Praktična slovensko-nemška gramatika.

(Dalje.)

XXI.

Sklanjanje prilogov brez člena.

Opombe.

1. Snovne in miselne imena v splošnem pomenu ne prejemo člena.

O tih imenih govori se pod št. IV., kjer se razlaga od raznih imenskih plemen; tam je rečeno, da se snovne in miselne imena pogosto rabijo brez člena in da večidel nimajo množnega števila.

Kedaj pa se rabijo te imena brez člena? Kadar govorimo od njih v splošnem pomenu.